

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION / SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.

This version *may* differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Okkonen, Lasse; Lehtinen, Riitta

Title: Kestävän kehityksen yhteiset osaamiset ja niiden arviointi ammattikorkeakoulussa

Version: final draft

Please cite the original version:

Okkonen, L., Lehtinen, R. (2022). Kestävän kehityksen yhteiset osaamiset ja niiden arviointi ammattikorkeakoulussa. Pulssi-portaali 10.2.2022. <https://karelia.fi/2022/02/kestavan-kehityksen-yhteiset-osaamiset-ja-niiden-arviointi-ammattikorkeakoulussa/>

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio *voi* erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Okkonen, Lasse; Lehtinen, Riitta

Otsikko: Kestävän kehityksen yhteiset osaamiset ja niiden arviointi ammattikorkeakoulussa

Versio: final draft

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Okkonen, L., Lehtinen, R. (2022). Kestävän kehityksen yhteiset osaamiset ja niiden arviointi ammattikorkeakoulussa. Pulssi-portaali 10.2.2022. <https://karelia.fi/2022/02/kestavan-kehityksen-yhteiset-osaamiset-ja-niiden-arviointi-ammattikorkeakoulussa/>

Kestävän kehityksen yhteiset osaamiset ja niiden arviointi ammattikorkeakoulussa

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n Kestävä kehitys ja vastuullisuus -ryhmän koulutustyöryhmä järjesti syksyn 2021 aikana [webinaarisarjan](#), jonka tarkoituksena oli tukea yhteisen Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu -ohjelman toteuttamista. Metropolia ja Karelia järjestivät 3.12. webinaarisarjan päätöstilaisuuden, jonka tavoitteena oli tarjota tietoa uusista Arenen määrittelemistä yhteisistä osaamisista, keskittyen erityisesti kestävän kehityksen osaamiseen ammattikorkeakouluopinnoissa ja -työssä. Metropolian osallistavan prosessiparrauksen Parru-tiimin fasilitoimassa tilaisuudessa käsiteltiin esimerkkien avulla kestävän kehityksen osaamisen edistämistä amk-koulutuksessa.

Arenen koulutustyöryhmä laati vuoden 2021 aikana kestävän kehityksen osaamisen määrittelyn osaksi ammattikorkeakoulujen yhteisiä osaamisia. Kestävän kehityksen yhteiseen osaamiseen liittyvät mm. systeemiosaaminen, kriittinen ajattelu, yhteistyö, eettinen osaaminen, strateginen osaaminen ja integroitu ongelmanratkaisu. Yhteisen osaamisen määrittelyn taustana käytettiin mm. Unescon (2017) laatimaa kestävän kehityksen kompetenssin määrittelyä sekä eri ammattikorkeakouluissa käytössä olevia määrittelyjä.

Alkuvuonna 2021 ammattikorkeakoulu yhteisölle järjestetyssä [henkilöstökyselyssä](#) selvitettiin myös henkilöstön näkemyksiä kestävän kehityksen eri osaamisten tärkeydestä: yhteistyö- ja eettinen osaaminen koettiin tärkeimmiksi. Osin vaikeammin hahmotettavat systeemiosaaminen, strateginen osaaminen ja integroitu ongelmanratkaisu koettiin vähemmän merkittäviksi. Nämä osaamiset ovat Unescon määrittelyssä globaalien kestävyysasteiden ratkaisemiseksi hyvin keskeisiä ja siten niitä haluttiin webinaarissa avata tarkemmin ammattikorkeakoulujen näkökulmasta.

Arenen yhteistyöhön kuului vuoden 2021 aikana myös ammattikorkeakoulujen yhteisten osaamisten kokonaisuus. Työ eteni Karelian vararehtorin **Pekka Auvisen** johdolla. Viimeistelyvaiheeseen asti edennyt ja joulukuussa 2021 hyväksytty yhteisen osaamisten kokonaisuus, mukaan lukien uusi kestävän kehityksen osaaminen, esiteltiin 3.12. webinaarissa.

Kestävän kehityksen yhteinen osaaminen

Metropolian kestävän kehityksen päällikkö **Elli Ojala** esitteli webinaarin johdantona kestävästä kehityksestä systeemisenä osaamisena. Ojala jäseni YK:n kestävän kehityksen tavoitteita sisäkkäisinä: talouden ja yhteiskunnan osatavoitteet sijoittuvat biosfäärin osatavoitteiden sisälle ja yhteistyön osatavoite toimii kaikkia yhdistävänä akselina. Ojala esitteli myös Metropolian kestävän kehityksen työn oman toiminnan vaikuttavuutena, jatkuvana oppimisena 17 000 henkilön yhteisössä sekä yhteiskunnallisten ratkaisujen tarjoamisena. Esityksessä näyttyi amk-sektorin laaja ja monipuolinen rooli kestävyystyössä.

Kuva: Kestävän kehityksen tavoitteiden "hääkakku", jossa korostuu systeemien yhteenliittyvyys ja biosfääri kaiken ihmisen toiminnan perustana. (Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University, CC BY 4.0)

Ammattikorkeakoulujen yhteisten kompetenssien päivityksestä vastannut työryhmä asetti tavoitteeksi kokonaisuuden, joka kuvaa ymmärrettävästi valmistuvien osaamista, on ulkoa muistettavissa ja käytännössä ohjaa ja suuntaa niin oppimista ja kuin opetusta. Lopputuloksena on suositus kuudesta

keskeisestä kompetenssista sekä AMK- että YAMK -tutkinnoille. Pekka Auvinen esitti webinaarissa päivitetty yhteisten osaamisten yhteenvedot, joissa kompetenssit kytkeytyvät toisiinsa polkumaisesti opintojen eri vaiheissa. Yhteisiin osaamisiin sisältyy kestävä kehitys omana kompetenssina sekä sitä tukevaa osaamista muiden kompetenssien osana, kuten eettisenä osaamisena ja ennakoivana kehittämisenä.

Yliopettaja, erityisasiantuntija **Taru Konst** Turun ammattikorkeakoulusta keskittyi esityksessään kestävän kehityksen osaamisen tulkintaan ja arviontiin. Konst toi esille kestävän kehityksen koulutuksessa tiedollisen kompetenssin tärkeyden eli käsitteiden tuntemuksen ja kestävyuden systemisen luonteen ymmärtämisen. Kestävän kehityksen koulutuksessa on kyseessä muutoksentehtävien koulutus, eli tarvitaan tietoa, taitoja ja valmiuksia toimintaan. Taru Konst esitteli esityksessään tarkemmin geneeristen kompetenssien arviointia ja esimerkkityökalua. Turun ammattikorkeakoulussa kehitetty innovaatio-osaamisen arviointityökalu on laadittu kansainvälisessä yhteistyössä korkeakoulu-yhteistyöhön sopivaksi ja laajennettu edelleen yritys-yhteistyöhön. Jatkumona arviointityökalun kehitystyössä on mm. laajempi geneeristen kompetenssien tunnistaminen ja arviointi verkko-ympäristössä.

Konst totesi esityksessään, että yhteisten osaamisten tekeminen näkyväksi opiskelijoille ja systemaattinen arviointi edistää aidosti niiden kehittymistä. Konst kuvaili yhteisten osaamisten kehittymistä monivaiheisena ja tapahtuvaksi myös alakohtaisten osaamisten yhteydessä. Kestävän kehityksen yhteisen osaamisen arviointi edellyttää myös arviointimenetelmien ja kriteereiden kehittämistä. Arvioinnissa on olennaista, että oppija itse tunnistaa nämä tiedot ja taidot ja siten niihin soveltuu hyvin itsearvioinnin menetelmät.

Systemiosaamisen esimerkit: elinkaaritiedon viestintä ja elinkaariosaaminen

Webinaarin toisessa tieto-osuudessa syvennyttiin tarkemmin systemiosaamiseen ja siinä viestinnälliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. **Johanna Parikka-Altenstedt**, sosiologi ja yrityksen yhteiskuntavastuun ja viestinnän asiantuntija, syventyi esityksessään *Kompetenssia ja kommunikaatiota* viestintään elinkaarianalyysin osaamisena. Hän esitteli kokoavalla tavalla elinkaari- ja viestinnän piirteet ja toimijoiden roolit viestinnässä.

Elinkaari- ja viestinnässä viestitään jatkuvasti pitkistä prosesseista, jossa on tyypillistä jatkuva muutos. Kyseessä on organisaation kannalta strateginen viestintä, jonka periaatteita ovat mm. läpinäkyvyys, helppotajuisuus, luotettavuus, ja kriisinhallinta. Parikka-Altenstedt jäseni esityksessään viestintää toiminnoittain tuotteen ja palvelun koko elinkaaren ajalta. Viestinnässä pitää pystyä kertomaan tarinoina eri elinkaaren vaiheista, mikä edellyttää vahvaa elinkaaren tuntemusta ja analyysitiedon hyödyntämistä. Viestintäosaaminen kattaa siten sekä yksityiskohtaisen prosessitiedon että laajan ymmärryksen koko elinkaaren osalta. Systemisessä viestinnässä ja sen mahdollistamisessa vastuu on aina organisaation johdolla. Lisäksi keskeistä on yhteistyö ja viestinnän kytkeminen kaikkeen kestävyuden kehittämiseen.

Yliopettaja **Riitta Lehtinen** Metropolia Ammattikorkeakoulusta keskittyi webinaariesityksessään elinkaarianalyysiin systemiajattelun kehittämisen työkaluna. Lehtinen lähestyi systemiosaamista kompetenssin esittelyn ja elinkaarianalyysin standarditaustastaan kautta. Konkreettisenä esimerkkinä toimi opiskelijaryhmän projektityö ruisleivän laadullisesta elinkaariarviointista, sekä projektityössä saavutetut oppimistulokset kestävän kehityksen avainosaamisten näkökulmasta. Elinkaariarviointin avulla opiskelijat näkevät kokonais kuvan tuotteesta, palvelusta tai tuotejärjestelmästä. Opiskelijat ymmärtävät systemisen kokonaisuuden ja eri osajärjestelmien keskinäisiä riippuvuuksia. Kriittinen arvioiva ajattelu kehittyi esimerkiksi tuotteen tarpeellisuuden ja vallitsevien toimintatapojen arvioinnissa. Koko tuotantoketjun tai sen osien kestävyuden kehittäminen edistää ennakoivaa osaamista ja tulevaisuusajattelua sekä strategista osaamista. Monialaisesti toteutetuissa projektitöissä opiskelijat kehittävät monialaista yhteistyöosaamista ja eettistä osaamista sekä integroitua ongelmanratkaisua, jossa yhdistetään kestävän

kehityksen eri alaosaamisia. Itsearviointin ja -reflektointin sekä vertaisarviontien avulla voidaan Lehtisen mukaan saavuttaa myös kestävä kehityksen avainosaamisiin kuuluva opiskelijan kyky arvioida ja kehittää omia toimiaan ja ajatteluaan.

Mitä webinaari antoi osallistujille?

Koko aamupäivän kestänyttä webinaaria seurasi loppuun saakka reilut 60 osallistujaa. Heistä kolmesta antoi palautetta. Palautteen antajista 77 % oli opetushenkilöstöä, 15 % hallinto henkilöstöä ja 8 % tukipalveluhenkilöstöä.

Kaiken kaikkiaan palaute webinaarista oli erittäin hyvää. Webinaari vastasi hyvin osallistujien odotuksia ja suurin osa koki, että pystyy hyödyntämään webinaarin antia erityisesti omassa työssään, mutta myös muutenkin elämässään. Osa oli saanut webinaarista työkaluja omaan työhönsä. Lisäksi webinaarin koettiin tarjonneen tilaa yhteiselle keskustelulle. Yksi palautteen antaja totesi, että ”Tuli aidosti olo, että olen osallistumassa valtakunnalliseen tapahtumaan”.

Webinaarin antina jatkotyöhön osallistujat mainitsivat mm. yhteisten kompetenssien jäsenyyksen ja niihin pohjautuvan arvioinnin kehittämisen, elinkaariajattelun ja sen soveltamisen mm. palvelujen arviontiin ja viestinnän opetussisältöihin, jatkuvan viestinnän roolin kestävä kehityksen työssä sekä arvoperustan ja monialaisen yhteistyön merkityksen kestävässä kehityksessä. Kestävä kehityksen osaamisen määrittely auttoi osallistujia myös omassa opetussuunnitelmatyössä ja tulkitsemaan sitä osana yhteisten osaamisten kokonaisuutta.

Palautteessa toivottiin lisää vastaavia tilaisuuksia, jotka ovat avoimia kaikille ammattikorkeakoulujen henkilöstöryhmille, ja että kestävä kehityksen työtä jatkettaisiin koulutusteemassa Arenen kautta jatkossakin.

Kirjoittajat:

Lasse Okkonen, yliopettaja, Karelia-ammattikorkeakoulu

Riitta Lehtinen, yliopettaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Lähteet:

UNESCO. 2017. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Saatavissa: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>. 26.1.2022.